

ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

КАФЕДРА ІНОЗЕМНИХ МОВ ТА ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова Вченої ради
Навчально-наукового інституту
психології та соціального захисту

В. Карабин Василь КАРАБИН
" 02 " вересня 2020р.

ОК 1.2.9 ЛАТИНСЬКА МОВА

ПРОГРАМА

навчальної нормативної дисципліни

підготовки бакалавра

спеціальності: 035 Філологія

за освітньою програмою: Переклад з англійської мови

Львів
2020 рік

Розробник програми:

Бенькевич Г.А., викладач кафедри іноземних мов та перекладознавства

Рецензент: Андрейчук Н.І., заступник завідувача кафедри перекладознавства імені Г. Кочура ЛНУ ім. Івана Франка, професор, доктор філологічних наук

Програму рекомендовано кафедрою іноземних мов та перекладознавства

Протокол від “27” серпня 2020 року № 1

Завідувач _____ кафедри _____ іноземних _____ мов _____ та
перекладознавства _____

Олег ТИЩЕНКО

(підпис)

(ім'я та прізвище)

Схвалено Вченою радою Навчально-наукового інституту психології та соціального захисту

Протокол від “2” вересня _____ 2020__ року № _1__

ВСТУП

Програма вивчення навчальної нормативної дисципліни «Латинська мова» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра за спеціальністю 035 «Філологія».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є фонетика, граматики та лексика латинської мови.

Міждисциплінарні зв'язки: „Практичний курс основної іноземної мови”, “Ділова українська мова”, „Вступ до мовознавства”, „Історія зарубіжної літератури”, „Історія української культури”, “Вступ до перекладознавства”, „Основи лексикографії”.

Програма навчальної дисципліни складається з таких **змістових модулів та тем:**

Змістовий модуль 1. Латинська мова та її місце в системі індоєвропейських мов.

Тема 1.1. Історія латинської мови та її значення у науковій термінології. Алфавіт. Голосні, приголосні, дифтонги.

Тема 1.2. Поділ на склади. Частини мови. Граматичні категорії іменника. Наголос. Довгота і короткість складів.

Змістовий модуль 2. Іменні частини мови (I відміна).

Тема 2.1. Іменники I відміни. Дієслово бути – sum, esse.

Змістовий модуль 3. Дієслово.

Тема 3.1. Категорії дієслова. Дієвідміни дієслів. Praesens indicativi activi. Імператив.

Змістовий модуль 4. Іменні частини мови (II відміна).

Тема 4.1. Іменники II відміни.

Тема 4.2. Прикметники I – II відміни.

Змістовий модуль 5. Дієслово.

Тема 5.1. Теперішній час дійсного способу пасивного стану. Інфінітив теперішнього часу пасивного стану.

Тема 5.2. Імперфект дійсного способу активного і пасивного станів.

Тема 5.3. Футурум I дійсного способу активного і пасивного станів.

Змістовий модуль 6. Іменні частини мови (III-V відміни).

Тема 6.1. III відміна іменників. Загальний огляд. Приголосна група.

Тема 6.2. III відміна іменників. Голосна група.

Тема 6.3. III відміна іменників. Мішана група.

Тема 6.4. Прикметники III відміни.

Тема 6.5. Дієприкметник теперішнього часу дійсного способу активного стану.

Тема 6.6. IV відміна іменників.

Тема 6.7. V відміна іменників.

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Латинська мова» є ознайомити студентів з фонетичною та граматичною системою латинської мови.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Латинська мова» є оволодіння відомостями з фонетики і граматики, засвоєння необхідного лексичного мінімуму достатнього для розуміння і перекладу текстів.

1.3. Програмні результати навчання:

- ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та ефективних джерел та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати;
- розуміти фундаментальні принципи буття людини, природи, суспільства;
- розуміти основні проблеми філології та підходи до їх розв'язання із застосуванням доцільних методів та інноваційних підходів;
- знати й розуміти систему мови, загальні властивості літератури як мистецтва слова, історію мови (мов) і літератури (літератур), що вивчається, і вміти застосовувати ці знання у професійній діяльності;
- знати норми літературної мови та вміти їх застосовувати у практичній діяльності;
- аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин /3 кредити ECTS.

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.

ЛАТИНСЬКА МОВА ТА ЇЇ МІСЦЕ В СИСТЕМІ ІНДОЄВРОПЕЙСЬКИХ МОВ.

Тема 1.1. Алфавіт. Голосні, приголосні, дифтонги. Наголос.

Вивчення латинського алфавіту. Вимова латинських звуків: голосні (а, е, і, о, у), приголосні (с, g, h, k, l, s, q, x, z). Дифтонги ae, oe, au, eu. Буквосполучення ngu, su, ti, ch, rh, th, ph.

Тема 1.2. Поділ на склади. Частини мови. Граматичні категорії іменника. Наголос. Довгота і короткість складів.

Довгота і короткість складів. Правила наголошування. Визначення довготи складу за природою та положенням. Визначення короткості складів. Змінні та незмінні частини мови. Вправи на читання.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.

ІМЕННІ ЧАСТИНИ МОВИ (I ВІДМІНА).

Тема 2.1. Іменники I відміни. Дієслово бути – *sum, esse*.

Іменники I відміни жіночого роду на -а. Іменники I відміни чоловічого роду на -а. Читання, переклад та морфологічний аналіз тексту *De Italia*. Тестові завдання. Сентенції.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3.

ДІЄСЛОВО.

Тема 3.1. Категорії дієслова. Дієвідміни дієслів. *Praesens indicativi activi. Імператив.*

Граматичні категорії дієслова. I дієвідміна на -а. II дієвідміна на -е. III дієвідміна на -приголосний. IV дієвідміна на -і. Правила утворення теперішнього часу дійсного способу активного стану. Правила утворення імперативу. Читання, переклад та морфологічний аналіз тексту *Puellae Romanae*. Тестові завдання. Сентенції.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4.

ІМЕННІ ЧАСТИНИ МОВИ (II ВІДМІНА).

Тема 4.1. Іменники II відміни.

Іменники чоловічого роду II відміни на – us. Іменники чоловічого роду II відміни на – er. Іменники середнього роду II відміни на – um. Винятки з правила про рід. Читання, переклад та морфологічний аналіз тексту *Caesar ad Alesiam*. Тестові завдання. Сентенції.

Тема 4.2. Прикметники I – II відміни.

Прикметники II відміни чоловічого на -us та -er. Прикметники II відміни середнього роду на -um. Прикметники I відміни жіночого роду на -a. Читання, переклад та морфологічний аналіз тексту In schola Romāna. Тестові завдання. Сентенції.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 5.

ДІЄСЛОВО.

Тема 5.1. Теперішній час дійсного способу пасивного стану. Інфінітив теперішнього часу пасивного стану.

Правила утворення теперішнього часу дійсного способу пасивного стану. Правила утворення інфінітиву теперішнього часу пасивного стану. Читання, переклад та морфологічний аналіз тексту Theseus et Ariadna. Тестові завдання. Сентенції.

Тема 5.2. Імперфект дійсного способу активного і пасивного станів.

Правила утворення минулого часу недоконаного виду дійсного способу активного та пасивного станів. Відмінювання дієслова бути в Imperfectum indicativi. Читання, переклад та морфологічний аналіз тексту De Neptuno, Mercurio et Aesculario. Тестові завдання. Сентенції.

Тема 5.3. Футурум I дійсного способу активного і пасивного станів.

Правила утворення майбутнього часу недоконаного виду дійсного способу активного та пасивного станів. Відмінювання дієслова бути в Futurum indicativi. Читання, переклад та морфологічний аналіз тексту De perfidia Falisci. Тестові завдання. Сентенції.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 6.

ІМЕННІ ЧАСТИНИ МОВИ (III-V ВІДМІНИ).

Тема 6.1. III відміна іменників. Загальний огляд. Приголосна група.

Іменники III відміни чоловічого роду. Іменники III відміни жіночого роду. Іменники III відміни середнього роду. Читання, переклад та морфологічний аналіз тексту De Romānis. Тестові завдання. Сентенції.

Тема 6.2. III відміна іменників. Голосна група.

Іменники III відміни голосної групи середнього роду на -e, -al, -ar. Винятки з правила про рід. Читання, переклад та морфологічний аналіз тексту De Italia. Тестові завдання. Сентенції.

Тема 6.3. III відміна іменників. Мішана група.

Рівноскладові іменники III відміни чоловічого та жіночого роду на -es, -is. Нерівноскладові іменники чоловічого, жіночого та середнього роду III відміни з двома або більше приголосних. Винятки з правила про рід. Читання,

переклад та морфологічний аналіз тексту De Scythia. Тестові завдання. Сентенції.

Тема 6.4. Прикметники III відміни.

Прикметники III відміни на -er, -is, -e. Прикметники III відміни на -is, -e. Прикметники III відміни на -x, -r, -s. Читання, переклад та морфологічний аналіз тексту De Achille. Тестові завдання. Сентенції.

Тема 6.5. Дієприкметник теперішнього часу дійсного способу активного стану.

Правила утворення дієприкметника теперішнього часу. Читання, переклад та морфологічний аналіз тексту De Hannibale. Тестові завдання. Сентенції.

Тема 6.6. IV відміна іменників.

Іменники IV відміни чоловічого роду на -us. Іменники IV відміни середнього роду на -u. Винятки IV відміни. Винятки з правила про рід. Читання, переклад та морфологічний аналіз тексту Cornu Amalthēae. Тестові завдання. Сентенції.

Тема 6.7. V відміна іменників.

Іменники V відміни жіночого роду на -es. Винятки з правила про рід. Читання, переклад та морфологічний аналіз тексту De diēbus. Тестові завдання. Сентенції.

3. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Вацеба О.А., Олійник Л.Р. *Lectura Latina*. – Львів, 2008. – 200 с.
2. Оленич Р.М. *Латинська мова: підручник для студентів факультетів іноземної філології вищих навчальних закладів*. – Львів, 2001. – 352 с.
3. Оленич І.Р., Оленич Р.М., Чернюх Б.В. *Латинська мова*. – Львів, 2008. – 472 с.
4. Ревак Н.Г., Сулим В.Т. *Латинська мова*. – Вінниця, 2006. – 415 с.

Допоміжна

1. Вацеба О.А., Мокривська М.Т., Романюк І.А., Шпелик Х.В. *Pensa Latina: навчальний посібник*. – Львів, 2010. – 216 с.
2. Звонська Л.Л., Шовковий В.М. *Латинська мова*. – К., 2003. – 527 с.
3. Бенькевич Г.А. Використання латинських висловів для підвищення мовної компетенції фахівців спортивної галузі // Науковий вісник Чернівецького національного університету. Випуск 565, 2011. С. 7-9.
4. Бенькевич Г.А. Культуротворчий вимір латинських висловів // Наукові записки. – Випуск 104 (2). – Серія: Філологічні науки (мовознавство): У 2 ч. – Кіровоград. РВВ КДПУ ім. В. Винниченка. 2012. – С. 182-186.

5. **Бенькевич Г.А.** Еволюція антропоцентричних поглядів в історії людства // Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. – Серія: Педагогіка. Випуск № 9. 2012. – С. 365-372.
6. **Бенькевич Г.А.** Антропоцентричний вияв духовності в латинських фразеологізмах // Актуальні проблеми духовності в сучасному українському суспільстві: матеріали Всеукраїнської наукової конференції, – Умань: Уманський державний педагогічний університет ім. П. Тичини, ПП Жовтий О.О., 2012. – С. 3-15.
7. **Бенькевич Г.А.** Концепт «ХАРАКТЕР ЛЮДИНИ» в латинській фразеології // Слов'янський збірник (Збірник наукових праць). – Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго. Вип. 17. – Ч.2. – 2012, С. 13-18.
8. **Бенькевич Г.А.** Концепт «здоров'я» в латинській фразеології // Актуальні проблеми прикладної лінгвістики: випуск 1: зб. наук. пр. – Одеса: Одеський національний університет ім. І.І. Мечникова, 2014. – С. 12-17.
9. **Бенькевич Г.А.** Відображення рис характеру людини в латинській фразеології // Мова в професійному вимірі: комунікативно-культурний аспект: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. 17-18 грудня 2014 р.: У 2-х ч. – Ч. I. – Харків: Національний університет цивільного захисту України, 2014. – С. 21-23.
10. **Бенькевич Г.А.** Концепт «щастя» в латинській фразеології // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції «Інноваційні технології у контексті іншомовної підготовки фахівця» [Електронний ресурс] – Полтава: Полтавський національний технічний університет ім. Юрія Кондратюка, 2015. – С. 188-191.
11. **Бенькевич Г.А.** Репрезентація концепту «ЩАСТЯ» в латинській фразеології // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»: збірник наукових праць. – Острог: Вид-во Національного університету «Острозька академія», 2015. – Вип. 56. – С. 38-40.
12. **Бенькевич Г.А.** Античні витоки української духовної культури спілкування // Матеріали ХХІХ Міжнародної науково-практичної конференції НАУКА. ІННОВАЦІЇ. ПРОГРЕС, Чернівці, 29-30 листопада 2015 р. – Т.2. – Київ: Науково-видавничий центр «Лабораторія думки», 2015. – С. 22-24.
13. **Бенькевич Г.А.** Концепт «Дружба» в латинській фразеології // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Нове та традиційне у дослідженнях сучасних представників філологічних наук». 26-27 лютого 2016 р. – Одеса: Південноукраїнська організація «Центр філологічних досліджень»; 2016. – С. 40-43.
14. **Бенькевич Г.А.** Здоров'я і хвороба в античному і сучасному розумінні // «Психологія: реальність і перспективи: Збірник наукових праць Рівненського державного гуманітарного університету. – Випуск 6 – Рівне: О. Зень, 2016 – 27-32.
15. **Бенькевич Г.А.** Суспільний вимір концепту СПРАВЕДЛИВІСТЬ латинської фразеології // Сучасна філологія: перспективні та пріоритетні напрями наукових досліджень: Міжнародна науково-практична конференція,

м. Одеса, 23-24 червня 2017 року. – Одеса: Південно-українська організація «Центр філологічних досліджень», 2017. – С. 23-26.

16. **Бенькевич Г.А.** Мовна особистість у латинській фразеології // Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО КНЛУ. Серія «Філологія, педагогіка, психологія». Випуск 35, 2017. – С. 237- 244.

17. **Бенькевич Г.А.** Структура концепту «мудрість» у латинській фразеології. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції: Сучасна філологія: перспективні та пріоритетні напрями наукових досліджень, Одеса, 2018 – С. 50-55.

18. **Бенькевич Г.А.** Структура концепту «МУДРІСТЬ» у латинській фразеології// Науковий вісник гуманітарного університету. Серія: «Філологія», 2018 – С. 4-6.

19. **Бенькевич Г.А.** Актуальність змісту латинських фразеологізмів, об'єднаних у категорію любов //Актуальні питання філологічних наук: наукові дискусії: Міжнародна науково-практична конференція, Одеса, 27-28 вересня 2019 року. – Одеса: Південноукраїнська організація «Центр філологічних досліджень», 2019. – С. 49-52.

20. **Бенькевич Г.А.** Особливості функціонування латинських фразеологізмів як носіїв змісту поняття «Любов» // Закарпатські філологічні студії. Ужгород, 2020. Вип. 13. Том 1. С. 172–176.

Інформаційні ресурси

1. LacusCurtius: Into the Roman World. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://penelope.uchicago.edu/Thayer/E/Roman/home.html>

4. КРИТЕРІЇ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ ТА ФОРМА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

При оцінюванні результатів навчання здобувачів освіти потрібно керуватися такими **критеріями успішності навчання**:

Бали	Оцінка	Критерії оцінювання
91–100	Відмінно	Здобувач демонструє повні й вичерпні знання навчального матеріалу в обсязі, що відповідає робочій програмі дисципліни, правильно й обґрунтовано приймає необхідні рішення в різних нестандартних ситуаціях. Вміє реалізувати теоретичні положення дисципліни при розв'язуванні практичних завдань, може аналізувати і співставляти навчальний матеріал з даної та суміжних

Бали	Оцінка	Критерії оцінювання
		<p>дисциплін. Знає сучасні технології та методи рішення прикладних завдань з дисципліни.</p> <p>За час навчання при проведенні лабораторних занять, виконанні курсової роботи проявив вміння самостійно вирішувати поставлені завдання, активно включатись в дискусії, може відстоювати власну позицію в питаннях та рішеннях, що розглядаються.</p> <p>Зменшення 100-бальної оцінки може бути пов'язане з недостатнім розкриттям питань, що стосується дисципліни яка вивчається, але виходить за рамки об'єму матеріалу передбаченого робочою програмою, або здобувач проявляє невпевненість в тлумаченні теоретичних положень чи рішенні складних практичних завдань.</p>
81–90	Добре	<p>Здобувач демонструє добрі та вичерпні знання, володіє матеріалом, що відповідає робочій програмі дисципліни, робить на основі здобутих знань аналіз можливих ситуацій та вміє застосовувати теоретичні положення при рішенні практичних завдань, проте допускає окремі неточності. Вміє самостійно виправляти допущені помилки, кількість яких є незначною. Знає сучасні технології та методи рішення практичних завдань з дисципліни.</p> <p>За час навчання при проведенні лабораторних занять, виконанні курсової роботи та поясненні прийнятих рішень, дає вичерпні пояснення.</p>
71–80	Добре	<p>Здобувач в загальному добре володіє матеріалом, знає основні положення матеріалу, що відповідають робочій програмі дисципліни, робить на їх основі аналіз можливих ситуацій та використовує для рішення характерних/типових прикладних завдань з дисципліни.</p> <p>Вміє пояснити основні положення виконаних завдань та давати правильні відповіді про зміну результату при заданій зміні вихідних параметрів. Помилки у відповідях / рішеннях / розрахунках не є системними.</p> <p>Розуміє основні положення, що мають визначальне значення для лабораторних занять, виконанні курсової роботи в межах дисципліни.</p>
61–70	Задовільно	<p>Здобувач засвоїв основний теоретичний матеріал, передбачений робочою програмою дисципліни, та розуміє постановку стандартних практичних завдань, має пропозиції щодо напрямку їх вирішень.</p> <p>Розуміє основні положення, що є визначальними в курсі, може вирішувати завдання подібні тим, що розглядалися на заняттях, проте допускає значну кількість неточностей і помилок, усунути які здатен лише за допомогою викладача.</p>
51–60	Задовільно	<p>Здобувач володіє певними знаннями та основними положеннями, передбаченими робочою програмою дисципліни, на мінімально допустимому рівні для подальшого засвоєння результатів навчання в рамках освітньої програми.</p> <p>З використанням основних теоретичних положень здобувач з труднощами пояснює правила вирішення практичних завдань</p>

Бали	Оцінка	Критерії оцінювання
		дисципліни. Виконання лабораторних завдань, курсової роботи значно формалізовано: є відповідність алгоритму, проте відсутнє глибоке розуміння самої роботи.
35–50	Незадовільно	Здобувач може відтворити окремі фрагменти знань з курсу. Незважаючи на те, що програму навчальної дисципліни здобувач виконав, працював він пасивно, його відповіді під час лабораторних робіт та результати поточного контролю в більшості є невірними та/або необґрунтованими. Цілісність розуміння матеріалу з дисципліни у здобувача відсутні, що створює перепони для подальшого засвоєння результатів навчання в рамках освітньої програми.
0–34	Незадовільно	Здобувач повністю не виконав вимог робочої програми навчальної дисципліни. Його відповіді під час лабораторних робіт та результати поточного контролю є невірними та/або необґрунтованими. Його знання на підсумкових етапах навчання є фрагментарними.

Формою підсумкового контролю є екзамен.

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

Для визначення рівня засвоєння студентами навчального матеріалу використовуються такі засоби діагностики успішності навчання:

- поточний контроль (оцінювання усних і письмових відповідей під час практичних занять, написання контрольних робіт та поточне тестування);
- контроль за самостійною роботою (перевірка конспектів, виконання завдань до практичних занять);
- підсумковий контроль (екзамен).

Усі форми контролю включено до 100-бальної шкали оцінювання. Оцінка із 100-бальної шкали в національну переводиться відповідно до діючого положення про освітній процес (91–100 – «відмінно», 71–90 – «добре», 51–70 – «задовільно», менше 51 – «незадовільно»).